

Mit végzett az MKE és elnöksége 1995 és 1998 között és mit javasol az utódoknak?

*Beszámoló a Magyar Könyvtárosok Egyesülete
és elnöksége 1995 és 1998 közötti tevékenységéről
és irányelvek a továbbiakra*

I. Beszámoló

Azt hiszem, hogy sem az egyesület, sem az elnökség részéről nem túlzott vagy öntelt megállapítás az, hogy az egyesület szakmai szerepe és tevékenysége a beszámolási időszakban jelentősen fejlődött, és a hazai könyvtári életnek a korábbiaknál is jelentősebb tényezőjévé vált. Ez a megállapítás – jóllehet, amint az a későbbiekből kiderül, a fejlődés nem mindenkor volt egyenletes – érvényes az egyesületi tevékenység minden ágára. Mindez elsősorban a tagság és – ha nem is egyenletes mértékben – a szervezetek munkáját dicséri. Ami az elnökséget illeti, egyfelől az egyesületre is érvényes – mutatis mutandis – az a megállapítás, hogy egy ország népének – legalább is a demokratikus országokban – olyan kormánya van, a jelen esetben pedig az ország könyvtárosainak olyan egyesülete és elnöksége van, amilyent megérdemelnek. Bízunk benne, hogy ennek az elvnek az alapján az ország könyvtárosainak nem kellett az elmúlt négy évben szégyenkezniük.

A tagság

Aznap, amikor e beszámolót írom, az egyesületnek 2335 nyilvántartott, tagdíját befizetett egyéni tagja van.* Nem érdektelen az sem, hogy ez a szervezetekben 3069 regisztrált tagot jelent, vagyis az egyesület „átlagos” egyéni tagja 1,3 szervezetünk munkájában érdekelt. Aligha tévedünk, amikor úgy véljük, hogy ez az arány magasabb is lehetne. A tagság legalább az ingyenes második regisztráció lehetőségével nagyobb mértékben élhetne, hogy ezáltal szakmai érdeklődése és feladatai számára a leghasznosabb szervezeti megoldást válassza, és – legalább az értesülés szintjén – mindabban részt vegyen, amihez e szakmában kötődik. A többes regisztráció intézményét az egyesület azért vezette be és tartja fent, mert a könyvtárosok túlnyomó többsége legalábbis „kétarcú”: ragaszkodik működésének földrajzi helyéhez és közösséget érez az ottani könyvtáro-

* Ottovay László főtájkári beszámolójában az itt közöltektől eltérő, magasabb adatok szerepelnek. Ennek az oka, hogy a két beszámoló között eltelt időben több tagtársunk tagdíjfizetési hátraléka rendeződött, és így „visszanyerték” egyesületi tagságukat.

sokkal, de ugyanakkor a könyvtári munka valamely ágához vagy éppenséggel valamilyen könyvtártípushoz is vonzódik. Egyesek még ez utóbbiakon belül is sokrétű érdeklődésűek. Arra szeretném ezért buzdítani az egyesület tagjait, hogy éljenek ezzel a lehetőséggel az eddigieken túlmenően is.

Nem érdektelen megjegyezni, hogy – a statisztika hiányosságai folytán csak durva közelítéssel – az ország könyvtárosainak és más könyvtári szakalkalmazottainak közel 30%-a tagja az egyesületnek, ami nem nevezhető rossz aránynak. Ha azonban meg vagyunk győződve – és gondolom, nemcsak az elnökség, hanem a tagság jelentős része is meg van győződve – arról, hogy az egyesület a könyvtárosok szakmai érdekérvényesítésének legfontosabb szervezete és a könyvtáros egyéni szakmai fejlődésének fontos segítője, akkor ezek az adatok kihasználatlan lehetőségekről vallanak, akárcsak az, hogy az egyesületnek 77 testületi tagja van (nem csupa könyvtár!), ami nem több, mint a könyvtárak számának 3%-a. Ez utóbbi arány azonban az Informatikai és Könyvtári Szövetség (a továbbiakban: IKSZ) léte és a két szervezet kapcsolatai, a kis könyvtárak jelentős aránya és az egyéni tagokon keresztül fennálló kapcsolatok miatt érthető, ha nem is kielégítő.

A jelenleg beszámoló elnökség úgy véli, hogy **nem tett eleget a taglétszám növeléséért**, és e hiányosság felszámolását javasolja utódainak, figyelembe véve, hogy a taglétszám növelése nem egyesületi öncél, hanem a magyar könyvtári el-látás javításának számottevő tényezője lenne.

A tagságról szólva figyelmet érdemlő adat az is, hogy az **iskolai végzettség, illetve könyvtári szakképesítés** szerinti megoszlása (csak a tagság mintegy felének adatai alapján; a többiekénél ugyanis végzettségi adatok nem állnak rendelkezésre, és vélelmezhetően valamelyest kevésbé imponálóak) a következő:

Iskolai végzettség (1222 tag adatai alapján):

egyetem	23%
főiskola	49%
középiskola	27%

Könyvtári szakképesítés (804 tag adatai alapján):

egyetemi	19%
főiskolai	50%
asszisztensi	14%
szaktanfolyami	14%
technikusi, egyéb	3%

Feltételezhető, hogy kb. 1000 tag szolgáltatott adatot nyelvismeretéről. Közülük 472-nek van idegen nyelvismerete, 115-nek két vagy több nyelvből. A képzettségi adatok pontosabbak lennének, ha minden szervezet kiegészítette volna tagjainak adatait, a tagok pedig a képzettségi adatok szolgáltatását (ami nem kötelező) nem fognák fel személyiségi jogaikon esett sérelemnek. Ezeknek az adatoknak a szolgáltatását persze nem lehet előírni, de szolgáltatásuk az egyénnek és a közösségnek egyaránt hasznos lenne.

Mégis, mindezek a – nem kellően pontos – adatok mellett, hogy arról tanúskodnak: van még mit tenni, mutatják azt is, hogy **a hazai könyvtáros-társadalom és egyesülete jelentős szellemi / szakmai erőt képvisel.**

A szervezetek

A szervezetekről és munkájukról az egyesület főtitkára számol be részletesebben, azon kívül, hogy minden szervezetünk beszámolt saját tagságának. Itt csak néhány kérdést említenék. Először is arról szeretnék beszámolni, hogy az elmúlt négy évben **szervezeteink száma az Elektronikus Könyvtári Szekcióval gyarapodott**, a könyvtáros-tanárok szervezete pedig – az MKE-vel társult – egyesületté alakult át. Ide tartozik az is, hogy szervezetileg a Társadalomtudományi Könyvtárosok Szekciójához kapcsolódva megalakult a francia nyelvi és kulturális érdeklődésű kollégák **frankofil** csoportja.

Második megjegyzésem ismétli a két évvel ezelőttit. **Az MKE szervezeteinek munkája egyenlőtlen.** Szerencsére ezt az egyenlőtlenséget elsősorban számos szervezetünk kiválósága, magas színvonalú tevékenysége okozza, de persze szerepe van az ellenkezőjének is: néhány szervezet a tagoknak kevesebb tartalmat és hasznot jelentő, szervezetileg, illetve szakmailag gyengébb tevékenységének. Sem az ország területi adottságai, sem a szakmán belüli, könyvtárfajták és munkakörök közötti különbségek nem lehetnek okai a heterogén színvonalnak. Emögött sokkal inkább a szervezetek vezetőinek eltérő odaadása, ötletessége, szakmai színvonala és szervezőképessége áll – bár jelentős (különösen a területi szervezeteknél) az intézményi „háttér” szerepe és hozzáállása is. Kedves kollégák, higgyék el: a siker öröm. Nemcsak szakmánkért, illetve éppenséggel olvasóinkért, hanem magunkért és kinek-kinek magáért is érdemes a jó irányban felszámolni ezt az egyenlőtlenséget. És erről még egy megjegyzés: semmilyen „gazdaszervezet” (pl. megyei könyvtár) aktivitása, gondoskodása sem pótolhatja a könyvtárosok egyesületi keretekben kifejtett öntevékenységét – még ha sokat lendíthet is rajta.

Öröndetesen javult a szervezetek egymás közötti együttműködése. Erről számos közös rendezvényük és azok jó színvonala tanúskodik. Mindazonáltal e tekintetben még vannak további, eddig ki nem használt lehetőségek. Ez az együttműködés – úgy vélem – az „erős” szervezetek további sikereinek és a gyengék felzárkózásának, de egyben a sokszínű szakmai életnek is sarkalatos kérdése. Hasonlóan nagy fontosságú az egyesületen belüli, a szervezetek és az elnökség közötti, a szervezetek egymás közötti és – főleg – az elnökség, a szervezetek és a tagság közötti kölcsönös, sokoldalú kommunikáció.

Még egyetlen gondolat, ezúttal a szervezetek és az elnökség viszonyáról. Nem tudom, hogy Önök mennyire nézték át a tisztújítás jelöltjeinek „programnyilatkozatait”. Én ezt megtettem és igen tanulságosnak találtam – nem csak választási szempontból. Így bukkantam rá **Balogh Mihály „Állítsuk csúcsára a piramist”** c. nyilatkozatában a következőkre:

„...az egyesületet...tagjai éltetik, mégpedig a szervezetekbe tömörült tagjai: egyesületünk tehát lényegében a szervezeteiben, szervezetei által létezik. Az a fontos, ami ott történik, az minősít, ami ott minőség”, majd: **„Egy...társadalmi-szakmai egyesületnek egyetlen értelmes létezési formája, ha annak a bizonyos hierarchia-piramisnak a csúcsa (elnökség, vezetőség stb.) van alul, hogy „hátán cipelhesse” a piramis tömegét, a tagszervezeteket, tagokat. Őket szolgálva, szervezve, nekik szolgáltatva.”**

Valóban, az elnökség, de a szervezetek is a tagságért, helyesebben a szervezetekbe és az egyesület egészébe tömörült tagságért léteznek, sőt továbbmenve: **a könyvtárosok egyesületének egésze a könyvtári ellátásért létezik.** Az is igaz, hogy minden választott grémiumnak választóit, ezeken keresztül pedig a közös célt kell szolgálnia. Világosan kell látni azonban, hogy vannak olyan közös, országos feladatok, közös munkák, amelyek a szervezetekben, széttagolva nem valósíthatók meg. **Ezért a „piramis csúcsán” is vannak a szervezetek és a tagság „hordozásán”, szolgálatán kívül olyan feladatai, amelyek a munkáját igen fontossá teszik.** Az elnökség persze e közös feladatokat csak közösen, a szervezetek aktív – sok esetben a jelenleginél sokkal aktívabb – támogatására és a szervezetek együttműködésére támaszkodva tudja megvalósítani. A „piramis” (illetve a fejre állított piramis) – célszerűen és a szerepek helyes megoszlása esetén nem a kis hegyben végződő gúla, hanem biztos alapokat nyújtó, „fejre állított” csonka gúla.

Az elnökség

1994-ben történt megválasztása óta az elnökség összetétele két ízben módosult. Dr. Nagy Attila 1997-ben lemondott elnökségi tagságáról, és a továbbiakban póttagként vett részt a munkában. Helyére az elnökség Tuba László póttagot kooptálta elnökségi tagként. Mindnyájunk bánatára 1998 májusában örökre távozott körünkől Dr. Fülöp Géza. Helyette Varga Róbert póttagot kooptálta az elnökség.

Az elnökség – munkaterve keretében – általában tervszerűen végezte munkáját, bár ezt a tervszerűséget gyakran rázták meg váratlanul felmerült fel-

adatok. Egyes magunk által vállalt feladatokkal sajnos nem tudtunk megbirkózni, amint erre már utaltam, és amint e beszámolóban még rátérek. Az elnökségi ülések – a teendőkől is függően – többnyire havonként kerültek sorra, egyes esetekben (pl. vándorgyűlések előkészítése és értékelése, Fitz József könyvdíj odaítélése) szükség szerint kibővített összetételben. Rendszeresen – és igen hasznosan – részt vettek az elnökség ülésein a póttagok és Dr. Tóth Gyula az ellenőrző bizottság elnöke, továbbá Hegyközi Ilona ügyvezető titkár. Az elnökség ülései közötti időszakokban igen gyakran volt szükség arra, hogy az elnökségi tagok írásban foglaljanak állást különböző olyan ügyekben, amelyekben általában az elnök, egyes esetekben az elnökség más tagjai jártak el, de amely ügyek egyeztetett elnökségi állásfoglalást igényeltek. Általában megállapítható, hogy az elnökség megfelelő munkamegosztással működött, bár nem tudta kiküszöbölni a vezető testületek szokásos képét: voltak akik többet „húztak”, mások lényegesen kevesebbet. Talán utódaink e területen is előrelépnek majd. A szervezetekkel az elnökség – gyakran szintén a tagság széles körei által véleményezendő állásfoglalások érdekében – vagy a tanács útján, vagy közvetlen levelezéssel tartotta a kapcsolatot. **A tanács egyébként is igen nagy segítséget nyújtott az egyesület munkájához különféle ügyekben elfoglalt álláspontjával és javaslataival.**

A továbbiakban az egyesület és az elnökség 1994 és 1998 közötti tevékenységének egyes főbb irányairól számolunk be, kevésbé részletesen szólva a konkrétumokat illetően az elnökség megválasztása óta eltelt első két év eseményeiről, amelyekről az 1996. évi küldöttközgyűlés előtt már beszámoltunk.

Könyvtárpolitika

A beszámolási időszakban még a korábbiaknál is nagyobb mértékben a **könyvtárpolitika állt az egyesület tevékenységének homlokterében.** Ennek fő oka a **könyvtári ellátásról szóló törvénynek** indult, végül pedig a kimondhatatlanul hosszú nevű, röviden ún. kulturális törvény részévé vált jogszabály kidolgozása, vitája, elfogadása és „folytatása” volt. Az egyesület már a törvény korai előkészítésében is részt vett az Európa Tanács támogatásával a könyvtári törvényhozásról tartott nemzetközi szeminárium budapesti megszervezésével. A jogszabályalkotás első, koncepcionális lépéseitől kezdve az egyesület képviselte magát a kidolgozást segítő grémiumokban, és az elnökség – a lehetőség mértékéig bevonva a tagság szélesebb köreit is – véleményezte a koncepciót, majd a különféle „érettségi fokot” elért tervezeteket. Számos vitán és megbeszélésen is részt vettünk, végül pedig az a megtiszteltetés ért minket, hogy meghívottként részt vehettünk a tervezet országgyűlési bizottsági vitáján, ahol több kérdésben sikerült érvényesítenünk a meggyőződésünk szerint fontos szakmai érdekeket, nemegyszer kompromisszumokat is előkészítve. Külön említést érdemel e fázisban az igen eredményes együttműködés az IKSZ-szel és az e munkában részt vevő vezetőivel, valamint az – akkori – Művelődési és Közoktatási Minisztérium illetékes munkatársaival és vezetőivel. Az eredményt Önök ismerik. Ha nem is hiszük, hogy az optimumot sikerült elérni, mégis úgy véljük és tapasztaljuk, hogy a törvény jó alapokat teremtett a könyvtári ellátás fejlődéséhez.

Itt említjük meg, hogy a törvény tárgyalása során széles körben lobbyszunk annak érdekében, hogy a törvény elfogadásával módosított jogszabályok közé

kerüljön be a közoktatási törvény, mégpedig a **könyvtáros-tanárok** nemcsak szűkmarkúan, hanem szakszerűtlenül is meghatározott **létszámnormájának** módosításával. Számos képviselőt kértünk fel az erről szóló módosító indítvány betervezésére, amit többen meg is tettek. Sajnos a pénzügyminisztérium vétója megakadályozta javaslatunk elfogadását. A harcot nem adtuk fel: a Könyvtáros-tanárok Egyesületével együtt kértük az oktatási miniszter urat (aki akkor, képviselőként egyike volt az általunk kezdeményezett módosító javaslat benyújtóinak), hogy most már mint illetékes miniszter térjen vissza a halasztást nem tűrő ügy rendezésére. Eddig nem kaptunk választ.

Mint tudják, a törvény számos **csatlakozó, ún. „követő” jogszabály kidolgozását** írta elő (teljességre nem törekedve: a kötelezpéldányok szolgáltatásáról, az országos dokumentumellátó rendszerről, a könyvtárak érdekeltség-növelő támogatásáról, a Könyvtári Intézetéről, a Könyvtári Kuratóriumról, a nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetéséről). A szakmai szervezeteket és így az egyesületet is bevonta a minisztérium a jogszabályok tervezetecinek kidolgozásába és / vagy véleményezésébe. Észrevételeinket általában figyelembe vették, kivéve a könyvtárak érdekeltség-növelő támogatásáról szóló jogszabályt, amely abban a formában jelent meg amit élesen bíráltunk. Egyes esetekben munkabizottsági tagok delegálását is kérte a minisztérium, és ennek eleget tettünk. Maga a munka nem egyszerű, hiszen sohasem könnyű pontos, de ugyanakkor egyszerű jogszabályokat alkotni és közben az egymást metsző érdek-erővonalak között „lavírozva” a szakmai optimumot elérni. Azt hiszem azonban, hogy erre kielégítő eredménnyel törekedtünk és törekszünk.

Ide kívánczik még, hogy – bár ez nem jogszabály, de annál jelentősebb dokumentum a könyvtárak technológiai és tartalmi fejlődése, no meg pályázati lehetőségei szempontjából – részt vettünk a **Közgyűjteményi és közművelődési információs hálózat koncepciójának** (népszerű nevén: a telematikai koncepciónak) az előkészítésében, és véleményeztük az elkészült koncepciót.

Az október végi napok fejleménye (utólag írom bele e beszámolóba), hogy tiltakoztunk és **tiltakozunk a Nemzeti Kulturális Alap megszüntetésének** és a rendelkezésére álló összegeknek a tárca költségvetésébe való beolvasztása ellen.

A korábbiakban számos más **jogszabály** tervezetét is véleményeztük, köztük az alkotmány módosításának tervezetét, a közhasznú szervezetekről és a Nemzeti Kulturális Alapról szóló, valamint (a végül önálló törvényként elvetett) közművelődési törvény tervezetét. Az egyesület képviselője részt vesz az új szerzői jogi törvényt előkészítő bizottságban is.

Korábbi időszakban kértük, az IKSZ-szel közösen, a minisztériumi **könyvtári szakmai felügyelet egységének** fenntartását (eredménytelenül), majd egységének helyreállítását (végül eredményesen). Állást foglaltunk a könyvtárosok **munkaköri bértáblázatairól**, a pedagógusok könyvtárlátogatási kedvezményéről, és – sajnos nem a várt eredménnyel – közreműködtünk a Közgyűjteményi és Közművelődési Dolgozók Szakszervezete (a továbbiakban: KKDSZ) által kezdeményezett, a háromelemű bérrendszerre vonatkozó tervezet kialakításában.

A minisztériumi átszervezés után bemutatkozó levelet küldtünk a **Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma miniszterének**, Dr. Hámori József úrnak, amelyben egyben jeleztük a szakterület felügyeletének egységével kapcsolatos

aggályainkat is. Mivel a kért személyes találkozásra nem került sor, továbbá mivel szeretnénk javasolni a szakmai szervezetek fokozott bevonását a kulturális érdekegyeztetés folyamatába, az IKSZ-szel közösen ismét meg kívánjuk keresni a miniszter urat, meghallgatásunkat kérve.

Könyvtárpolitikai munkánk lényeges hiányossága, hogy **a fenntartókkal – elsősorban a települési önkormányzatokkal és a megyei közgyűlésekkel – való kapcsolatfelvételt**, amely bemutatkozásunkon és segítőkészségünk felajánlásán túl a könyvtári ellátási köteleességekre kívánja felhívni figyelmüket, csak clókszítettük, de nem tudtuk lebonyolítani.

Képzés

A könyvtárpolitikával egyenrangúan fontos területe az egyesületi tevékenységnek a könyvtárosok és tájékoztatási szakemberek képzésének és továbbképzésének előmozdítása (az utóbbi esetében tevéleges részvétellel is). Ami a továbbképzésben való részvételt illeti, úgy véljük, nincs restelkedni valónk, a képzés egész területén azonban nem sikerült annyit tennünk, amennyire szükség lett volna.

A tényleges továbbképzés területén mindenek előtt az immár harmadik éve folyó **hálózati (internetes)** képzést említjük. Az egyesület által a HUNGARNET segítségével a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem keretében szervezett, alapozó és haladó Internet, illetve WWW ismereteket nyújtó, jelentős árkedvezményű tanfolyamokat eddig 234 kolléga végezte el. Ennek jelentőségét napjainkban aligha lehet túlbecsülni. Azt hisszük emellett, hogy a későbbiekben említendő **rendezvények** túlnyomó részének – a könyvtári kérdések tudományos vizsgálatán és az eszmecserén kívül – elsősorban továbbképző jellege révén is jelentősen járultunk hozzá a továbbképzés ügyéhez. A központi képzési akciókhoz járul az **MKE szervezetei** által szervezett igen sokféle továbbképzés.

Az egyesület igyekezett egyéb módon is hozzájárulni a képzéshez és továbbképzéshez. Ezzel kapcsolatban megemlítjük a **továbbtanuló fiatal kollégáknak immár visszatérően juttatott anyagi segítséget**. E támogatási akciókat az egyesület tanácsa bonyolította le a Magyar Könyvtárügyért Alapítvány közreműködésével.

A képzés és továbbképzés támogatásának és sarkalatos kérdéseinek megoldását célzó javaslatok kidolgozására az egyesület a képző intézmények képviselőiből és a munkáltató könyvtáraknak az IKSZ által delegált képviselőiből Dr. Nagy Attila elnökségi tag vezetésével újra létrehozta **képzési bizottságát**. A képzési bizottság több kérdést megtárgyalt, és emellett részt vett a könyvtárosok munkaköri besorolási táblázatára készült javaslat kidolgozásában, továbbá eljárt könyvtári szakértőnek a könyvtárosképzést folytató felsőoktatási intézmények akkreditációjába történő bevonása érdekében. Egészsében azonban – elsősorban a bizottság tagjainak passzivitása miatt – nem tudott eleget tenni a vele szemben kialakult elvárásoknak, mindennek előtt annak, hogy könyvtárosképzés csak megfelelő tartalommal és módszerekkel folyhasson a képző intézményekben. Ezért munkáját bírálókat érték. Dr. Nagy Attila lemondott, Dr. Horváth Tibor, az elnökség tagja pedig – aki sajnálatos betegsége miatt ma nincs közöttünk, és akinek mielőbbi gyógyulást kívánunk – feltételesen vállalta e tisztséget, majd – mi-

után a bizottság és az elnökség tagjai nem reagáltak aktívan az általa kidolgozott, a bizottság munkáját illető elképzelésekre – végül, érthetően, visszalépett. Időközben a minisztériumtól olyan információkat kaptunk, amely szerint maga a minisztérium kíván e célra munkabizottságot létrehozni és abban számít az egyesület képviselőinek részvételére.

Változatlan meggyőződésünk, hogy a továbbképzés rendjének és – különösen – tartalmának és személyi feltételeinek kialakítása mellett a legfontosabb feladat az iskolarendszerű, felsőfokú könyvtárosképzés és – asszisztensi, vagy alsóbb szintű – tanfolyami **képzés felülvizsgálata, szakmai akkreditációja**, az elharapódzó „zugképzés” megfékezése. Ehhez az MKE-nek a maga eszközeivel – saját továbbképzési akciói mellett – hozzá kell járulnia.

Előmozdítottuk kollégáink **külföldi továbbképzését** is. Körültekintően igyekeztünk kiválasztani a Kenti Egyetemen a Gombocz István ösztöndíj keretében tanuló kollégákat. Nem rajtunk múlt, hogy egyik kollégánál a helyszínen más tanuló lehetőséget választott, egy pedig késői időpontban visszalépett. A magyar Fullbright bizottsággal együttműködve igyekszünk tökéletesíteni a jelöltállítás mechanizmusát, és a változott körülmények között is tovább éltetni a Gombocz ösztöndíjat. Hálásak vagyunk a British Council-nak, amely több kolléga továbbképzését tette lehetővé és a német Bibliothekarische Auslandstelle-nek konferenciák és tanulmányutak szervezéséért és a magyar részvétel támogatásáért.

Rendezvények

A középpontban természetesen – mint eddig is – a **vándorgyűlések** állnak. Úgy érezzük, hogy sikerült, a szakma legnagyobb találkozójához méltó szakmai színvonalat biztosítani, anélkül, hogy az együttléti baráti és vidám volta ettől csorbult volna. A témaválasztás is korszerű és érdeklődésre számot tartó volt. Csak emlékeztetőül:

1995. Eger: A könyvtár és gazdája. A könyvtár-fenntartás kérdései

1996. Debrecen: Könyvtár – Kommunikáció – Társadalom

1997. Kecskemét: Szolgáltatások, térítések, szponzorálás

1998. Salgótarján: A könyvtárak együttműködése az információs társadalom szolgálatában.

Néhány lényeges változtatás is történt. Ilyen volt a tematikus szekcióülések bevezetése, ami nem zárta ki – a módosított és általában bevált időbeosztás mellett –, hogy az egyesület szervezetei egyéb üléseket, összejöveteleket szervezzenek, de lehetővé tette a központi téma sokoldalú megvitatását. Előre kiszemelt előadók mellett bevezettük a téma előzetes meghirdetését, és a jelentkezési felhívás útján is „gyűjtöttünk” előadókat. A nyílt napok többnyire nagy érdeklődés mellett zajlottak le, és általános érdeklődésre számot tartó kérdéseket tárgyaltak. Az elnökség és a titkárság jó kapcsolatot tartott fenn a bizonyára eltérő sikerű, de egyöntetűen lelkes és lelkiismeretes helyi szervezőkkel. Az elnökség továbbítja utódainak a további három év vándorgyűléseinek megszervezésére érkezett jelentkezéseket és sorrend-ajánlását.

A most búcsúzó elnökség programjában szerepelt, hogy a vándorgyűlések és a szervezetek gazdag programja mellett aktuális szakmai kérdésekben legalább évenként két **országos szakmai konferenciát** rendez. A szakképzettségi hely-

zetről, képzésről, továbbképzésről, a könyvtárakról és a hálózatról (Internetről), a hazai összefogásról és az európai együttműködésről (Nyíregyháza), a központi katalógusok fejlesztéséről, gépesítéséről, a multimédiáról a kultúrában és a könyvtárban, a magyar könyvtárügy első évtizedéről a harmadik évezredben – a stratégiákról és tennivalókról (Salgótarján) rendezett konferenciák és a Könyvtári Intézetéről rendezett vitafórum sok résztvevője és – jóllehet nem egyenletes, de általában a választott témák fontosságához méltó – színvonala mutatja, hogy ez jó kezdeményezés volt. E konferenciák egy részét az MKE szervezetei és az elnökség közösen rendezték. Voltaképpen az országos szakmai rendezvények közé sorolhatjuk a Könyvtári és Szakirodalmi Tájékoztatási Szabványosítási Bizottsággal közösen a magyar adatcsere (MARC) formátumról rendezett szakmai tanácskozást is. Az 1998 őszére tervezett szerzői jogi konferencia 1999-re húzódik át, mert összekapcsolódik az EBLIDA (az Európai Könyvtári, Információs és Dokumentációs Egyesületek Szövetsége) által az Európai Unióval kötött szerződés keretében tartandó rendezvénnyel, amelyre a CECUP (Central and Eastern European Copyright User Platform – Közép- és Kelet-Európai Szerzői Joghasználói Kör) keretében ekkor kerül sor.

Társrendezőkként kapcsolódtunk be, illetve segítséget nyújtottunk a Petrik Géza, Kovács Máté, Sebestyén Géza és Szentmihályi János emlékének és munkásságának szentelt emlékülések szervezéséhez.

A közreműködésünkkel, illetve lebonyolításunkban sorra került nemzetközi rendezvények között első helyen az európai könyvtárosképző intézmények tanárai és diákjai által mind a négy évben Budapesten megrendezett BOBCATSSS konferenciákat kell említenünk. Rendezésünkben került sor az Európai Unió által támogatott könyvtári törvényhozási és a British Council által támogatott szerzői jogi konferenciára. Közreműködtünk a budapesti Francia Intézet és a Goethe Intézet által 1997-ben rendezett Közművelődési könyvtárak egy új Európáért és az 1998-ban tartott, A könyvtárak és az elektronikus környezet c. konferenciák szervezésében és lebonyolításában. Hasonlóképpen részt vettünk a Nyílt Társadalom Intézete (Open Society Institute) által 1998-ban a könyvtári egyesületeknek az információs társadalomban betöltött szerepéről rendezett nemzetközi konferencia előkészítésében és lebonyolításában.

Megemlíjtjük még, hogy segítséget nyújtottunk a Bartók Rádió 1996. évi könyvtári napjának előkészítéséhez és eseményeihez. Az elnökség emellett képviseltette magát a szervezetek elismerésre méltóan aktív rendezvény-programjának számos eseményén, különösen a határon túli kollégák bevonásával tartott és egyéb nemzetközi vonatkozású rendezvényeken.

Egyéb szakmai érdekvédelmi és más szakmai tevékenység

E keretekben – anélkül, hogy visszaélnénk türelmükkel – nincs mód arra, hogy minden egyesületi szakmai tevékenységről beszámoljunk. Ezért csak a legfontosabbakat említjük.

Következésképpen, cselekvési terv kidolgozásával, a határon túli magyar báziskönyvtárak (a kapcsolat alapját jelentő) kiválasztásának ösztönzésével, a határon túli intézmények munkájának egyeztetésével, rendezvényekre való meghívással és rendezvényeken való részvétellel igyekeztünk támogatni a határon túli ma-

gyar könyvtárosokat. Az elnökség visszatérően foglalkozott e feladattal, és egyik legfontosabb feladatának azt érezte, hogy tiszta képet teremtsünk a támogatás módozatai tekintetében és abban, hogy ennek érdekében mit várunk a határon túli kollégáktól. A magyar könyvtárosok 1996-ban, a vándorgyűlésünkhöz kapcsolódva rendezett IV. világtalálkozója mellett minden évben meghívtuk határon túli kollégáinkat a vándorgyűlésekre, és 1998-ban a vándorgyűlés egyik rész-témája volt az együttműködés a határon túli magyar könyvtárakkal és könyvtárosokkal.

Fontosnak tekintettük és tekintjük, hogy az egyesület különös figyelmet fordítson **fiatal kollégáinkra**. A már említett képzési / továbbképzési támogatások és intézkedések mellett megemlítjük a fiatal könyvtárosoknak kiírt pályázatunkat is. Mégis úgy érezzük, hogy a fiatalok összefogása és fejlődése érdekében mi is többet tehetnénk és a fiatalok is.

Rendszeresen – a tanács és az e célra létrejött előkészítő bizottság segítségével – részt vettünk a **Fitz József könyvdíjjal** kitüntetett alkotók és kiadók az olvasók által keresett jó, szép és értékes könyveinek kiválasztásában. A Fitz díjat az MKM, majd a NKÖM képviselői a vándorgyűlések keretében adták át.

Évenként – a tanáccsal együttműködve – odaítéltük az MKE emlékérmét, és javaslatot tettünk különféle **kitüntetésekben** részesítendő személyekre.

Az IKSZ-szel, a Magyar Szabványügyi Testülettel (MSZT), az Országos Széchényi Könyvtárral és a Könyvtártudományi és Módszertani Központtal közösen létrehoztuk a **Könyvtári és Szakirodalmi Tájékoztatási Szabványosítási Bizottságot**, és kidolgoztuk működésének alapelveit és kereteit. Terveket készítettünk szabványok és szabályzatok kidolgozására, és megkezdtük ezek megvalósítását. Az MSZT keretében több nemzetközi szabvány honosítására került sor, és megindult a szabályzatok készítése is.

Kidolgoztuk a **külföldi tanulmányutak támogatási rendjéről** szóló szabályzatot, és ennek értelmében megkezdtük a feltételeknek eleget tevő kollégák tanulmányútjainak támogatását.

Foglalkoztunk a **szaksajtó helyzetével** (a tanács lebonyolításában), és ajánlásokat dolgoztunk ki a szaksajtó jövőjét illetően. Képviselttük magunkat a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros laptulajdonosi grémiumában és szerkesztőbizottságában.

És e pont végére néhány ide tartozó **kudarcról**: Terveztük, de nem valósítottuk meg egy szakértői adatbázis létrahozását. Terveztük, de nem valósítottuk meg etikai bizottság létrehozását és szakmai etikai kódex kidolgozását (függetlenül személyes véleményemtől, amely szerint a könyvtáros-etika azonos a közszolgálati etikával). Elmaradt az egyesületi sajtószerelés figyelemmel kísérése és az egyesületi archívum létrehozása. Nem készítettünk a tervezett mértékben tájékoztató anyagokat az egyesületről és munkájáról. Mindezeknek különféle okai voltak: kapacitáshiány, nehézségek, feledékenység vagy éppenséggel hanyagság.

Kapcsolatok más hazai és nemzetközi szervezetekkel és intézményekkel

Belföldi szervezetekkel fenntartott kapcsolataink élére az IKSZ-szel **folytatt együttműködés** kívánkozik. Mint ismeretes, az egyesület korábban többször kifejtett álláspontja szerint a könyvtárak és könyvtárosok szakmai érdekeinek

képviselőt, a könyvtári szolgálat társadalmi fejlesztését célszerű lenne egyetlen szervezet, az MKE keretében ellátni. Az adott és a javuló együttműködés folytán egyre inkább elfogadott helyzetben azonban – az elnökség hivatalba lépésének első időszakában megkötött új együttműködési megállapodás keretében – arra törekedtünk, hogy a két szervezet közös erővel tevékenykedjen a közös célok érdekében. Ez a törekvés általában sikeres volt, és fokról fokra fejlődött. Hozzájárult e fejlődéshez az is, hogy az IKSZ szemlélete ebben az időszakban tovább fejlődött, és az egyesület sem presztízs-szempontokat, hanem közös érdekeket és célokat tartott szem előtt. Ma már azt mondhatjuk, hogy a két szervezet kapcsolata harmonikus és aktív, a viták pedig megoldhatók.

A szakterület felügyeletét ellátó MKM, majd NKÖM főosztállyal és különösen a Könyvtári Osztállyal is kedvezően alakultak a kapcsolatok. Az osztály támaszkodik a szakmai szervezetek segítségére, a szakma érdekeinek és álláspontjának artikulálására, és ebben – úgy véljük – megfelelő partnerre talált az egyesületben. Bár ez az együttműködés nem szorítkozott és szorítkozik a jogalkotás területére, kétségtelen, hogy a beszámolási időszakban ez állt a középpontban. Itt említjük meg, hogy **a szaktárca, az Országgyűlés és a mindjárt említendő Nemzeti Kulturális Alap pénzügyi támogatása nélkül** tevékenységünk gyakorlatilag ellehetetlenülne.

Széleskörűek voltak a kapcsolatok a **Nemzeti Kulturális Alappal**, jelesen elsősorban annak könyvtári és emellett közművelődési szakkollégiumaival. Igyekeztünk tanácsokat adni a kiírandó pályázatok elveire és tematikájára, beszámolókat hallgattunk meg (Papp Istvántól, a könyvtári szakkollégium elnökétől és Tuba Lászlótól, a közművelődési szakkollégium tagjától) a szakkollégiumok munkájáról és eredményeiről. Lebonyolítottuk új tagok delegálásának procedúráját a könyvtári szakkollégiumba, illetve javaslatot tettünk a miniszter által delegálandó tagokra. Végül, de nem utolsósorban mint NKA pályázatok nyertesei is profitáltunk az alap működéséből. Sajnálattal fogadtuk az előző miniszter által a szakkollégiumba delegált tag visszahívását, majd **megdöbbenéssel és felháborodással az NKA megszüntéről hozott kormánydöntést, amibe nem tudtunk és nem tudunk belenyugodni.** A legutóbbi napok kedvezőbb hírei ellenére aggodunk, hogy az alap eszközeinek a szaktárca költségvetésébe és így általában a költségvetésbe való beolvasztása vajon garantálni fogja-e és meddig e források megőrzését.

Korántsem optimálisan, de legalábbis ambivalensen alakult kapcsolatunk és együttműködésünk a **Közgyűjteményi és Közművelődési Dolgozók Szakszervezetével (KKDSZ)**. Itt nemcsak egy kellemetlen és némileg elfajult, ám utóbb tisztázódott félreértés okozta vitáról van szó. Elvi álláspontunk világos, és két sarkalatos pontja van:

– úgy véljük, hogy a szakmai szervezetek és a szakszervezet egyaránt fontos résztvevői az érdekegyeztetési folyamatoknak és az ehhez kapcsolódó kezdeményezéseknek, akár – bár e szempontok szinte elválaszthatatlanok – a munkavállalói érdekek képviselőjéről (és itt a szakszervezetnek nyilvánvaló primátusa van), akár a szakmai érdekek képviselőjéről (itt viszont a szakmai szervezetek szerepe az elsődleges) van szó. Az érdekegyeztetés folyamata és grémiumainak összetétele jelenleg nem felel meg ezeknek az elveknek; módosításukat kezdeményezni kell;

- **készséggel együttműködünk a KKDSZ-szel a munkavállalói érdekképviselői szférájába tartozó kérdésekben is, de együttműködésünk nem kívánt és nem kíván a pusztán támogató szerepre szorítkozni, hanem úgy véljük, hogy az együttműködés keretében javaslatainkat komolyan meg kell fontolni, és ha nem szól ellene érdemi ok, figyelembe kell venni.**

A fenti elvek alapján az együttműködést nemcsak kívánatosnak, hanem a szakterület és művelői elemi érdekének tartjuk, és arra természetesen örömmel vállalkozunk.

Részt vettünk az **Országos Könyvtárügyi Tanács** munkájában, amely azonban a beszámolási időszak tartama alatt – az elnök lemondását követően – megszűnt.

Aszámos, adott területre korlátozódó tevékenységű szakmai szervezet közül megemlíjtük a **Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségének (MOKSZ)** létrejöttét, amellyel jó kapcsolataink vannak, és amelyet szívesen látnánk az egyesület társult szervezetei között. A **Magyar Periodika Körrel** elsősorban a Budapesti Könyvfesztivál Könyvtáros Klubjának rendezvényei kapcsán alakult ki együttműködés.

A szakmai szervezetekkel való együttműködés kapcsán meg kell említenem, hogy a beszámolási időszak tartama alatt Mészáros Antal kollégánk – akinek kezdeményező aktivitása kétségtelenül elismerést érdemel – javaslatot tett arra, hogy **az egyesület minden szervezete alakuljon önálló egyesületté**, és az egyesület – úgymond – „alakuljon át” e szervezeteket és más szakmai szervezeteket tömörítő szövetséggé. Nem kell külön hangsúlyozni, hogy ez az egyesületnek és mai – sok évtizedes – szerepének megszűntét jelentette volna. Az elnökség a javaslatot nem értett egyet, de a tanács útján a szervezetek véleményét kérte. A javaslatot a tanács is elvetette, így azzal a továbbiakban nem foglalkoztunk (így pl. nem kérdeztük meg a többi – jelenleg önálló – szakmai szervezet véleményét e javaslatról).

Képviseljük magunkat a HUNGARNET-ben és a Magyar Könyvtárügyért Alapítvány kuratóriumában.

Az egyesület – mivel a szervezet munkájában semmi olyan elemet nem találunk, amely a könyvtári ellátásnak hasznos lett volna – **megszüntette részvételét** a Magyar Könyvszakmai Szövetségben, és hasonló okok miatt ugyanennek átgondolását javasolja utódainak a Magyar Kulturális Szövetség esetében.

Ide kívánkozik még együttműködésünk az **Országos Széchényi Könyvtárral**, amelynek hálásak vagyunk a titkárság fenntartásához adott hozzájárulásért és helyiségeinek messze a megkötött megállapodást felülmúló rendelkezésre bocsátásáért – mint pl. a mai napon is.

Néhány más együttműködésről (szabványosítás, határon túli magyar könyvtárosok) már korábban szó esett.

A nemzetközi kapcsolatok élére **IFLA tagságunk** kívánkozik. Az elnök és több más kolléga révén rendszeresen részt vettünk az IFLA konferenciáin és közgyűlésein, valamint – különböző kollégák révén – néhány IFLA szervezet közbenső ülésein. Éltünk tagsági jogainkkal (jelölés, választás) és igyekeztünk hátszorosítani az IFLA útján szerzett tapasztalatokat. Innen is felhívom a tagság figyelmét arra a kincsestárra, amit az IFLA-nak a konferenciák előadásaihoz is hozzáférést nyújtó honlapja jelent (www.ifla.org).

Ez évben IFLA részvételünk messze túlment a szokásos kereteken: az IFLA által elfogadott új szabályzat keretében **pályáztunk a 2003-ban tartandó IFLA konferencia és közgyűlés** budapesti megrendezésére (az újabb szabályok értelmében mindig öt évre előre határozzák meg a színhelyeket). Ez nagy munkát és sok költséget jelentett, de úgy véljük, hogy ezt jó színvonalon tudtuk elvégezni, elsősorban – ami annyi minden egyesületi tevékenységre igaz – Hegyközi Ilona ügyvezető titkár áldozatos munkája révén. Sokat segített a hazai könyvtárak kiállításba helyezett támogatása és magas állami méltóságok – köztük a köztársasági elnök úr – támogató levele is. Bekerültünk a „véghajrába”, vagyis a két legjobb kiválasztott színhely közé (Berlinnel együtt), és így az IFLA megbízottait helyszíni látogatásuk során is fogadtuk, de „mellszélességgel” alulmaradtunk, elsősorban a két lehetséges kongresszusi épület és színhely adottságaiban mutatkozó különbség miatt. Mint a döntéshozók hangsúlyozták: „szívük Budapesttel, eszük Berlinnel volt”. Biztatást kaptunk, hogy egy nem sokkal későbbi IFLA-ra ismét adjuk be jelentkezésünket. Természetesen nemcsak ezért, de ennek kapcsán is megemlítendő, hogy az ország igen lényeges kulturális és – nem utolsósorban – gazdasági érdekei miatt amúgy is indokolt lenne egy valóban nemzetközi méretű konferencia- és kiállítási központ felépítése.

Mint korábban említettük, jó kapcsolataink alakultak ki az **EBLIDA**-val, amelynek (mivel Magyarország még nem EU tag) csak társult tagjai lehetünk. A **budapesti francia és német intézetekről** korábban mondtak mellett megemlítjük, hogy részt vettünk egy, a két ország és Belgium által ajánlott – végül nem megvalósult – „**médiabusz**” terv tárgyalásában. Szintén korábban emlékezünk meg a **British Council**l, a **német Bibliothekarische Auslandstelle**vel, a **BOBCATSSS** rendezőivel és az **Open Society Institute**-tal fenntartott kapcsolatokról. Hálásak vagyunk még a **Magyar Soros Alapítványnak** Internet kapcsolatunk létrejöttéért és fenntartásáért, valamint az időnkénti pályázati segítségért. Ide kapcsolódik, hogy a salgótarjáni vándorgyűlés nemzetközi kerekasztal-megbeszélésének értelmében (persze mások mellett) – úgy hírlík eredményesen – kértük az illetékes német hatóságokat, hogy vizsgálják felül a nemzetközileg is igen jelentős munkát végző **Deutsches Bibliotheksinstitut** megszüntetéséről hozott előzetes döntést.

Végül, de nem utolsó sorban említjük, hogy vándorgyűléseinkre rendszeresen meghívtuk a **szomszéd országok egyesületeinek és néhány más ország velünk kapcsolatot tartó egyesületének** képviselőit (ezen belül határon túli magyar könyvtáros kollégáinkat), és magunk is rendszeresen képviseltettük magunkat az ő konferenciáikon.

Gyakran fogadtunk külföldi kollégákat, köztük – szomszédaink mellett – másokat is, pl. amerikai könyvtáros-csoportokat.

Kapcsolatok a szervezetekkel és a tagsággal

Az egyesület munkájának sarkalatos kérdése az elnökség és a titkárság kapcsolata a tagsággal. Ennek egyik – korántsem csak pénzügyi – ága a **szervezetek programjának támogatása a központi eszközökből**. Ezzel ugyanis nemcsak a programokat segítjük, hanem igyekszünk orientálni is a szervezetek tevékenységét. A korántsem bőséges eszközökből is sikerült olyan összegeket juttatni a szer-

vezeteknek, amelyek általában meghaladják az – elgondolkodtatóan alacsony – tagdíj visszatérhető részét. Nehézségeket okoztak a gyakran elkésett, ill. nem elég pontos pályázatok.

A tagsággal és a szervezetekkel való kapcsolattartás fő eszköze – az elnökségi tagok és az ügyvezető titkár által fenntartott, reméljük hasznos és eredményes személyes kapcsolatok, valamint a tanácson keresztül megvalósuló kapcsolat mellett – a pontosabb megjelenésüvé tett és tartalmas **hírlevél** volt. Nem a titkárságon múlt, hogy egyes szervezetek csak jelentős késéssel juttatták el a hírlevelet a tagsághoz; e szervezetek tagsága nemegyszer hamarabb értesülhetett a hírlevél tartalmáról a 3K-ból (nem is szólva az elektronikus levelező listákról), mint közvetlenül a szervezetek útján küldött hírlevelekből. Javult viszont – ha nem is minden szervezetre kiterjedően – a hírlevél ellátása a szervezetek információival.

Az elnökség arra törekedett, hogy emellett a kapcsolattartás gyorsabb formáit is megteremtse. Létrehoztuk az elnökség, a szervezetek és – potenciálisan – a teljes tagság **elektronikus levelező listáját**, amelyen „valós idejűen” értesülhetnek minden fontos fejleményről. Sajnálatos, hogy a szervezeti és össz-tagsági listák még nem eléggé népszerűek, a feliratkozottak száma elmarad a várttól. Innen is mindenkit biztatok, hogy iratkozzon fel e listára! Tervezzük, hogy – minden bizonnyal már az új elnökség működése alatt, de hamarosan – létrejön az MKE-ről minden jelentős információt tartalmazó, rendszeresen frissített tartalmú és egyben fórumot is biztosító **MKE honlap**.

Korántsem zökkenők nélkül vagy kápráztató sebességgel, de végül is létrejött és „berázódott” a **tagnyilvántartás számítógépes rendszere** az ellenőrző bizottság segítségével kidolgozott ügyrendi szabályozás megvalósítására, a szervezetek segítésére és az adatok sokoldalú hasznosítására. Ez részben pontosabbá és értékelhetőbbé teszi a nyilvántartásokat, részben munkát takarít meg a szervezeteknek. Más kérdés, hogy ha a tagdíj átutalása késik, ha a tagdíjfizetőről szóló adatok nem folynak be idejében, és a tagok adatai nem pontosak vagy a tag szándékának keretein belül sem teljeseek, akkor a nyilvántartási rendszer önmagában nem képes segíteni. E tekintetben – saját érdekükben – nagyobb pontosságot kérnénk a szervezetektől. (Persze akinek nem inge, ne vegye magára.) Javasolták még a tagdíjfizetés központosítását. Ezt az elnökség nem támogatja, mégpedig nemcsak a központi munkatöbblet miatt, hanem mert mind a kapcsolattartás, mind az eredményesebb sürgetés miatt úgy véljük, hogy ennek az első helyen regisztráló szervezetek kezében kell maradnia.

A tagságot számos, az egyesületi munkán kívüli kérdésben tájékoztattuk a hírlevélben és azon kívül is. Így hírt adtunk **pályázati lehetőségekről, az MKE-n kívüli rendezvényekről, állás-keresletről és -kínálatról**.

Kértük tagjainktól a **személyi jövedelemadójuk 1%-ának** felajánlását az egyesület javára. Ennek érdekében módosítottuk az alapszabályt. 1997-ben ebből az egyesület nem rendkívüli, de tisztes összeghez, 125 ezer Ft-hoz jutott. Az összeget a továbbtanulási támogatásra fordítottuk. Már ismeretes az ettől kis mértékben elmaradó 1998. évi összeg is. Bízunk benne, hogy a továbbiakban ez az összeg növekedni fog.

1996-ban **beszámoló küldöttközyűlést** tartottunk. Választási bizottság létrehozásával és a jelölések nem nagyon egyszerű, de igen demokratikus lebonyo-

lításával és az alapszabály-módosításra tett javaslatokkal előkészítettük a jelen **tisztújító küldöttközgyűlést**, a tagság és az elnökség kapcsolatának e legfontosabb fórumát.

II. Irányelvek

Az egyesület alapszabálya kötelességünké teszi, hogy a beszámolóhoz csatlakozva vázoljuk fel a **további tevékenység irányelveit**. Bár úgy véljük, hogy ennek meghatározása az újonnan választott elnökség joga és kötelessége, továbbá hogy a beszámoló már implicité sugall számos irányelvet is, mégis, a szabályok betartása végett és talán az új elnökség hasznára is, vázlatosan leírjuk, amit a jövőre nézve különösen fontosnak tartunk, ha nem is előírásként, de – mivel a leírtak legjobb meggyőződésünket tükrözik – mégis felszólító módban. A rutin-szerűen visszatérő, tartalmi változást, fejlődést nem igénylő feladatokat még fontosságuk esetén sem említjük az irányelvek között.

- a) Folytatni kell a közreműködést, véleményezést és szakmai érdekérvényesítést minden, a könyvtárakat érintő **jogszabály vagy egyéb kormányzati, szakfelügyeleti intézkedés** kapcsán, együttműködve a minisztériummal és más szakmai szervezetekkel, de szilárdan ragaszkodva az egyesület elnöksége és tagsága által helyesnek vélt elvekhez. Törekedni kell arra, hogy az egyesület cselekvő részese legyen a megújítandó kulturális érdekegyeztetési folyamatoknak.
- b) Minden lehetséges eszközzel küzdeni kell azért, hogy a korábbi jogszabályok és kormányzati döntések alapján a **könyvtárak fejlesztésére szánt összegek** rendeltetésük szerint és a könyvtári ellátás prioritásait figyelembe véve kerüljenek elosztásra.
- c) Szoros és állandó **kapcsolatot kell kialakítani az önkormányzati, állami és felsőoktatási könyvtár fenntartókkal**. Arra kell törekedni, hogy igényeljük a szakmai segítségnyújtást könyvtári döntéseikben, és hogy eleget tegyenek a törvényekben meghatározott kötelezettségeiknek a könyvtárak fenntartása és a könyvtári ellátás fejlesztése terén.
- d) Mind a fenntartókat, mind a könyvtárakat arra kell ösztönözni, hogy ne elégedjenek meg a hagyományos könyvtári szolgálat fenntartásával, hanem figyelembe vegyék a fejlődésnek azt az objektív igényét, hogy a **könyvtárak teljes értékű információs központokká és információközvetítőké váljanak**. Mindezt a kapcsolatok, a sajtó, a képzés útján és minden lehetséges más úton népszerűsíteni kell, és elő kell segíteni.
- e) Folytatni kell – központi akciókkal és a szervezetek ez irányú tevékenységének segítségével – az **egyesületi keretekben, ill. egyesületi szervezéssel vagy támogatással lebonyolított tanfolyami és rendezvények keretében történő továbbképzést**.
- f) Közre kell működni a **törvényben előírt továbbképzés** kereteinek és – főként – tartalmának kidolgozásában, ügyelve arra, hogy a továbbképzés sok-

rétű lehetőségeket nyújtson. A továbbképzés rendszerének támaszkodnia kell – a főként fejlesztő és koordináló szerepre hivatott Könyvtári Intézet, valamint a képző intézmények mellett – a szakmai szervezetek és a könyvtárak keretében megvalósítandó továbbképzésre.

- g) Állhatatosan kell törekedni az **alapképzés színvonalának emelésére**, a képző intézmények és képzési formák szakmai akkreditációjára. A szakmailag – tantervében és előadónak ismereteiben, valamint az oktatás technikájában – megalapozott képzés segítése és népszerűsítése mellett nem szabad habozni a követelményeknek nem megfelelő ál- és zugképzés leleplezésében sem.
- h) Továbbra is **támogatni kell a fiatal könyvtárosok szakmai fejlődését**, továbbtanulási és tanulmányúti támogatással, önképzésük elősegítésével, pályázatok kiírásával és más eszközökkel.
- i) Folytatni kell a bevált **rendezvények** szervezését. A mindenkor aktuális témára koncentrálandó vándorgyűlések kiemelkedő szerepének fenntartása mellett a továbbképzési igényeknek megfelelő és a könyvtárosok feladatainak megoldásához segítséget nyújtó más rendezvényeket is szervezni kell, ide értve a több szervezet által közösen, ill. az elnökség és a szervezetek által közösen szervezett rendezvényeket is. A lehetőségekhez képest támogatni kell a tagság részvételét külföldi rendezvényeken, ill. külföldi és nemzetközi partnerekkel közös rendezvényeket is szervezni kell.
- j) A **határon túli magyar könyvtárosok és könyvtárak** támogatásában – ide értve a képzési és továbbképzési támogatást is – most már gyakorlati intézkedéseket kell tenni a kidolgozott elvek alapján. Határon túli kollégáinkat meg kell győzni róla, hogy valóban hasznos segítséget csak az ő öntevékenységgükkel karöltve nyújthatunk.
- k) Fenn kell tartani, ill. fokozni kell az egyesület aktivitását a hazai **szabványosításban**, a szabványok megújításában és alkalmazásuk elősegítésében.
- l) Ismételten megfontolva e törekvés összefüggését a minisztérium szakértői nyilvántartásának megújítására vonatkozó tervekkel létre kell hozni az **MKE szakember-nyilvántartását**.
- m) A **szakmai szervezetekkel és más együttműködő partnerekkel** – követezeten képviselve az egyesület álláspontját – az eddigiekhez hasonló vagy annál is aktívabb együttműködésre kell törekedni. Készséggel kell fogadni minden szervezeti integrációs törekvést, amely nem áll ellentétben az egyesület elveivel és szándékaival.
- n) A **nemzetközi együttműködésben** (nem feladva az – egyébként nem haszontalan – „tiszteletköröket” sem) a gyakorlatilag is hasznos együttműködésre kell koncentrálni, ill. az együttműködést ilyen irányba kell továbbfejleszteni (pl. közös szakmai rendezvények a szomszéd országok szakmai szervezeteivel aktuális témákban). A vándorgyűléseken célszerű a mindenkori központi témában megfelelően előkészített **nemzetközi kerekasztal-megbeszélések** rendezése.

- o) Meg kell fontolni újabb pályázat beadását az **2005-ös vagy 2006-os IFLA konferencia** vendéglátására, ami szakmai előnyei mellett az országnak jelentős jövedelemforrása lehetne. Az ezzel kapcsolatos döntéstől függetlenül is lobbyzni kell nagy kapacitású és jól megközelíthető konferencia-központ létrehozása érdekében.
- p) Az egyesület tagjaival és szervezeteivel fenntartott aktív kapcsolat hagyományos formáinak tökéletesítése mellett népszerűsíteni kell és széles körben, az információáramlás elsődleges csatornáiként kell használni **az egyesület levezető listáit és honlapját.**

*

Nem fejezhetem be mondandómat anélkül, hogy türelmüket ne kérjem néhány személyes megjegyzéshez. Először is néhány szót szeretnék szólni három kollégánkról.

Közülük az első **Papp István**, aki ezzel a küldöttközgyűléssel kiválik az **elnökségből**. Papp István hosszú évek óta az egyesület létének és fejlődésének motorja volt, egyebek között már a jelenlegi – egyben az első valójában demokratikus és logikus szervezetet teremtő – alapszabály megalkotásakor, majd főtítkárként és elnökségi tagként. Javasatai nélkülözhetetlenek voltak, kezdeményezéseire, véleményére oda kellett figyelni, munkabírása rendkívüli. Mindnyájan tudjuk, hogy nem „könnyű ember”. Pista hajlamos a – gyakran éles – konfrontációra, és nemigen ismeri a megalkuvást akkor sem, ha – igen ritkán – nincs igaza. Ami azonban számunkra a legfontosabb: él-hal a könyvtárakért és munkájukért. Nélküle az MKE nem lenne az, ami. Köszönjük, Pista!

Hegyközi Ilona ügyvezető titkári munkája egyidős a jelenleg leköszönő elnökség hivatali idejével. Ez alatt az idő alatt nélkülözhetetlenné vált. Sokrétű tudását és szorgalmát nem „csak” úgy állította közös céljaink szolgálatába, ahogy ez az egyesület munkavállalójától elvárható, hanem úgy, mint aki olyan ügyért dolgozik, ami sajátja. Kezdeményező és aktív, határozott véleménye van minden szakmai és szervezeti kérdésről, és – amit mindnyájan tanúsíthatnak – kitűnő kapcsolatot épített ki és tartott fenn a szervezetekkel, az elnökséggel és az egyesület minden – bármely ügyben hozzá forduló – tagjával.

Ottovay Lászlóra, aki szintén kiválik az elnökségből – bár hosszú egyesületi és elnökségi múlt után váratlanul „szakadt rá” a főtítkári munka – becsülettel helytállt e nehéz feladat megoldásában. Gondos és pontos volt; éberrel figyelte az egyesület társadalmi környezetét, és javasolta, illetve végrehajtotta a reagálást. Igen széles körben ismeri személyesen is egyesületünk tagjait, és természetes kedvessége révén is jó viszonyt alakított ki mindenkivel. Nagy munkát végzett az alapszabály-módosítási javaslat kidolgozásával. Biztosak vagyunk benne, hogy új funkciójában hasonlóan eredményes és hasznos munkát végez majd.

Végül engedjenek meg néhány szót **legszemélyesebb ügyekben** is. Meghatott és jó érzéssel töltött el, hogy a választási előkészületek során milyen sokan javasoltak ismét elnöknek. Elnézésüket kérem azért, hogy a bizalomnak nem

tudok eleget tenni, és életkorom miatt nem vállaltam a jelölést. Igyekszem a jövőben is az MKE hasznos munkása lenni.

És – búcsúzóul – hálásan megköszönöm mindnyájuk bizalmát és támogatását!

*

Kedves Kolléganők és Kollégák, Kedves Barátaink! Hosszú és bizonyára nemcsak tartalmilag, hanem az Önök tűrőképessége szempontjából is kimerítő beszámolómnak végére értem. **Kérjük, hogy a beszámolót fogadják el. Köszönjük a négy éves időszakban Önöktől kapott támogatást és – nem minden nosztalgia nélkül, de egyben jó munkát kívánva utódainknak – ezennel lemondunk, visszaadjuk megbízatásunkat.**

Vajda Erik

(Elhangzott az MKE tisztújító küldöttközgyűlésén, 1998. november 26-án)

Főtitkári beszámoló a szervezetek működéséről és a gazdálkodásról

Az MKE küldöttközgyűlésére készült elnökségi beszámoló második részében az egyesület taglétszámának változásával, szervezeti felépítésével, továbbá a szervezetek működésének általános kérdéseivel foglalkoztunk. A küldöttközgyűlés küldöttei már megkapták az elnök beszámolóját az egyesület tevékenységéről, továbbá a tanács, az egyesületi ellenőrző bizottság és a szervezetek legtöbbjének beszámolóit. A jelen beszámoló készítője számít arra, hogy a küldöttek ismerik a felsorolt anyagokat. Felhívjuk a figyelmet az ellenőrző bizottság jelentésében foglalt javaslatokra az elnökség és a tanács munkájáról, a tagnyilvántartás és a tagdíjfizetés problémáiról, a tagság további növelésének fontosságáról, az egyesület és a szervezetek gazdálkodásáról, a pályázatok elszámolásáról, végül a szervezetek ellenőrző bizottságairól. E javaslatokkal az elnökség egyetért, és a küldöttközgyűlés álláspontjának megfelelően végrehajtásukat a következő elnökség figyelmébe ajánlja.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete egyéni tagjainak száma az 1998. november 5-i adatok szerint 2425 fő, az előző küldöttközgyűlés idején, két évvel ezelőtt 2134 volt, így a korábban tapasztalt csökkenést érezhető, majd 14%-os létszámnövekedés váltotta fel. Ennél is nagyobb arányban nőtt a második helyen regisztráltak száma – 472-ről 706-ra (67%) – és a harmadik helyen regisztráltaké 12-ről 28-ra. A teljes regisztrált taglétszám: 3163, ez 21%-kal haladja meg a két évvel ezelőttit (2618). A testületi tagok száma 60-ről 78-ra emelkedett, ez főként a szervezeteknél regisztrált testületi tagok számának emelkedéséből adódik (49-ről